

**Vapautus työvuoroluettelon laatimisesta. Elintarvikkeiden jalostustyö.
Dnro 7/2010, annettu 29.4.2010.**

Oikaisuvaatimus hylättiin.

Päätöksestä on valitettu työtuomioistuimeen. Työtuomioistuin on ratkaissut asian 7.2.2011.

Oikaisuvaatimuksen kohde:

Lounais-Suomen aluehallintoviraston, työsuojelun vastuualueen päätös dnro LSAVI/296/04.07.01/2010, joka annettiin 12.2.2010.

X Oy haki aluehallintovirastolta vapautusta työvuoroluettelon laatimisesta yhtiön 24 elintarvikkeiden jalostustyössä työskentelevälle työntekijälleen 1.2. – 31.12.2010.

Aluehallintovirasto hylkäsi hakemuksen, koska siitä ei ilmennyt, että työ olisi ollut luonteeltaan niin epäsäännöllistä, että työvuoroluettelon laatiminen olisi ollut erittäin vaikeaa. Elintarvikkeiden jalostuksen työt olivat tavanomaista tilaukseen perustuvaa työtä.

Oikaisuvaatimus:

X Oy vaati työneuvostoa myöntämään poikkeusluvan työvuoroluettelon laatimisesta joko kokonaan tai osittain. Osittainen vapautus tarkoittaa sitä, että yhtiö voisi jatkaa työvuoroluettelon laatimista nykyisellä tavalla. Työvuoroluetteloon kirjattaisiin työajan alkamisaika ja viikkovapaat, mutta ei työvuoron päättymisaikaa.

X Oy on Y Oy:n omistama tytäryhtiö, jonka liikevaihto tilikaudella 1.5.2008 - 30.4.2009 oli noin 3,3 miljoonaa euroa. Yhtiössä käsiteltiin tuona aikana eri juureksia ja vihanneksia yli 5 000 000 kiloa. Yhtiössä kuoritaan ja käsitellään vihannekset tuoreena eikä niitä pakasteta. Yhtiöllä on 24 työntekijää tuotannossa. Y Oy vastaa yhtiön tuotteiden myynnistä ja markkinoinnista. Pääasiakkaita ovat kaupan keskusliikkeet ja vihannesten jatkojalostajat. Toimialalle on tyypillistä tuotteiden säilyvyydestä ja lyhyistä myyntiajoista johtuen erittäin nopeat toimitukset sekä vaihtelut päivittäin ja kausittain. Päivän ennakkotilaus saadaan aamulla klo 9 sähköisesti. Tältä pohjalta aloitetaan tuotteiden käsittely. Lopullinen tilaus saadaan kello 14 - 15. Muutokset ennakkotilaukseen voivat olla jopa 30 - 40 %. Tilausmäärän vahvistuksen jälkeen tuotanto käsittelee ja pakkaa tilatut tuotteet. Illan ja yön aikana tuotteet haetaan Y Oy:n lähettämöltä. Seuraavan päivän aikana tuotteet ovat pääsääntöisesti jatkojalostuksessa. Tuotteita ei voi pakata etukäteen varastoon, vaan ne tehdään tilausten mukaan. Toimitusmäärät vaihtelevat suuresti eri viikonpäivinä ja myös eri vuosina. Tuotannon käyttämään työaikaan vaikuttaa olennaisesti myös raaka-aineiden laatuerot. Huonon vihanneserän käsittelyyn kuluu enemmän aikaa kuin hyvän erän käsittelyyn. Kevätkaudella vaikuttaa myös raaka-aineiden saatavuus. Tuotannon työntekijät tekevät työtä kahdessa vuorossa ja viikoittaisia vapaapäiviä ovat lauantai ja sunnuntai.

Edellä esitetyistä syistä työvuoroluettelon laatiminen on mahdotonta. Tällä hetkellä työvuoroluetteloon kirjataan työntekijän työajan alkamisaika ja viikkovapaat. Työajan päättymistä ei voida etukäteen tarkasti määrittellä tilausten käsittelystä johtuen. Työntekijöiden kanssa on sovittu, että työpäivän pituus on vähintään neljä tuntia. Työvuoroluettelo laaditaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, mutta viikon määräaikaa ei pystytäkään noudattamaan. Työajan vaihteluita tasaa tunti-pankki.

Yhtiön luottamusmies puolsi poikkeuslupahakemusta ja oikaisuvaatimusta.

Lisäselvitys:

X Oy:ssä pestään, kuoritaan ja pilkotaan sipulia, porkkanaa, lanttua, punajuurta, palsternakkaa, selleriä, bataattia ja retikkaa. Näistä juureksista poistetaan multa, ne pestään ja lajitellaan koon mukaan. Sen jälkeen juurekset listitään ja pätkitään. Juurekset karkea- ja hienokuoritaan, poistetaan pätkät ja jäähdytetään. Tilauksesta riippuen juureksia voidaan silputa ja raastaa. X Oy pakkaa ja varastoi sekä laittaa etiketit tuotteisiin. Y Oy:n lähettämö toimittaa tuotteet eteenpäin.

Raaka-aineet tilataan tuottajilta, jotka toimittavat tavarat X Oy:öön. Tuottajat ovat sopimustuottajia. Sipulit ja juurekset välivarastoidaan X Oy:ssä. Välivarastoon raaka-ainetta tilataan noin 3-5 päivää ennen tuotantoa. Y Oy:n varastomiehet varastoivat saapuvan tavarahan. Tavaraa voidaan tuoda ja sitä voi lähteä 24 h / vrk ja 7 pv / vko.

Suurin asiakas toimittaa torstaina seuraavan viikon tilausennakot. Tilausennakoita muutetaan päivittäin ja merkinnät tehdään listoihin käsin. C Oy:ltä tilausmäärä saadaan edellisenä päivänä kello 15. S Oy:n ennakkotilaukset tulevat noin viikkoa ennen tuotantoa eikä ennakkotilaukseen tule normaalisti suuria muutoksia. V Oy:lle toimitetaan tavaraa 6-8 kertaa vuodessa ja tilaukset tulevat noin viikkoa ennen toimitusta. T Oy:n tilausrunko tulee toimituspäivänä kello 10 ja lopullinen tilaus kello 14. R Oy:n tilausennakko tulee kello 13 ja tuotteiden toimitus on kello 15. Tuotannolla on käytännössä 1 tunti aikaa käsitellä juurekset. Kahden muun yhtiön tilaukset tulevat noin 3-5 päivää ennen toimitusta. E Oyj:n tuotteet tilataan ennakkoon kello 15 ja lopullinen tilaus tulee kello 18 toimituspäivänä. Tilajaat edellyttävät, että tuotteet ovat käytännössä 4-5 päivää käyttökelpoisia.

Yksi työntekijä käsittelee keskimäärin 150 kiloa sipulia, porkkanaa ja lanttua. Palsternakkaa yksi työntekijä saa käsiteltyä keskimäärin 20 kiloa tunnissa. Saman määrän saa käsiteltyä punajuurta, selleriä, retikkaa ja bataattia.

Aamuvuoro alkaa 1.8. – 15.12. kello 6 ja päättyy kello 13 - 14 tilauksista riippuen. Iltavuoron pituus riippuu tilauksista. Kevätkaudella tehdään mainittu tai pidennetty aamuvuoro. Tuotteiden säilyvyydestä johtuen perjantait ja maanantait ovat työvuoron kannalta hankalimpia. Vuonna 2009 jouduttiin näin ollen tekemään töitä viitenä lauantaina.

Työneuvoston päätös:

Työneuvosto hylkäsi oikaisuvaatimuksen.

Päätöksen perustelut:

X Oy on hakenut lupaa poiketa työaikalain 35 §:n 1 momentissa tarkoitetun työvuoroluettelon laatimisesta (24 elintarvikkeiden jalostuksen työntekijää). Yhtiö on esittänyt, että työvuoroluettelon laatiminen on mahdotonta, kun lopullinen tilausmäärä saadaan suurimmilta tilaajilta päivittäin kello 14 - 15. Tuotteita ei voida pakata etukäteen varastoon vaan ne on tehtävä tilausten mukaan.

Työaikalain 36 §:n 1 momentin mukaan vapautus työvuoroluettelon laatimisesta voidaan myöntää, mikäli työn epäsäännöllisyys johtaa siihen, että työvuoroluettelon laatiminen on erittäin vaikeaa. Lainkohdan mukaan kahden edellytyksen on täytyttävä, jotta poikkeuslupa voitaisiin myöntää. Työn on ensinnäkin oltava *epäsäännöllistä*. Tämän epäsäännöllisyyden tulee johtaa siihen, että työvuoroluettelon laatiminen on *erittäin vaikeaa*. Asiaa on tarkasteltava työ- ja työpaikkakohtaisesti.

Työneuvosto on aikaisemmin käsitellyt nyt vireillä olevaan asiaan läheisesti rinnastettavaa tapausta, joka koski lihatukkuyrityksen vapauttamista työvuoroluettelon laatimisesta. Lihatuksen työntekijöiden työpäivän kokonaispituuden määrittäminen oli riippuvainen tilausten määrästä. Tilaukset saatiin toimituspäivänä kello 10 mennessä. Työaikalain mukaisen vapautuksen myöntämiselle ei katsottu olevan perusteita (asia 1/2009, päätös 12.3.2009). Samaan lopputulokseen päädyttiin asiassa 4/2007, joka koski työvuoroluettelon laatimista betonin kuljetuksessa ja pumppauksessa työskentelevän kuljettajan työajoista (päätös 5.3.2007).

Tässä asiassa on selvitetty, että tilausmäärät vaihtelevat ja tarkat päivittäiset toimitusmäärät voivat varmistua vasta samana päivänä. Työpäivän pituus ja useamman kuin yhden työvuoron tarve riippuvat oikaisuvaatimuksen mukaan tilausten määrästä. Toisaalta asiassa on tullut esille, että työ alkaa aamuisin kello 6. Asiassa ei ole esitetty, että työn alkamisajankohta ei olisi etukäteen määrättävissä. Yhtiöllä on myös tilauksia, joiden määrä tiedetään jo noin viikkoa tai ainakin 3-5 päivää ennen toimitusta. Kaikki työ ei ole siten riippuvaista päivittäisistä tilauksista.

Kaupan alalla voidaan pitää tavanomaisena, että työn määrä vaihtelee tilausten perusteella. Asiassa ei ole tullut esille, ettei tilausmääriä voida millään tavoin ennakoita tai että päivä- tai viikkokohtaisesti tapahtuisi niin suuria muutoksia, ettei niihin voida riittävästi varautua. Vaikka työpäivän kokonaispituuden määrittäminen voi olla riippuvainen tilausten määrästä, asiassa ei ole esitetty selvitystä siitä, että hakemuksessa tarkoitettujen kaikkien 24:n työntekijän työn alkamis- ja päättymisajankohtien sekä lepoaikojen ajankohtien määrääminen etukäteen olisi kokonaisuutena ottaen erittäin vaikeaa. Lisäksi on otettava huomioon, että työvuoroluetteloa voidaan poikkeuksellisesti muuttaa työaikalain 35 §:n 2 momentissa lähemmin säädettyjen edellytysten vallitessa. Näin ollen perustetta poikkeuslupan myöntämiseen ei esitetyn selvityksen mukaan ole.

Työvuoroluettelon laatimisesta kokonaan vapauttamisen vaihtoehtona X Oy hakee osittaista vapautusta niin, että työvuoroluettelon merkittäisiin työn alkamisaika ja viikoittaiset vapaat. Työneuvosto ei edellä esitetyillä perusteilla myönnä lupaa myöskään tällaiseen osittaiseen vapautukseen. Työaikalaisissa ei edellytetä, että työvuoroluettelon merkittäisiin viikoittainen vapaa-aika.

Työaikalain (605/1996) 35 ja 36 §.